KOHTUJURISTI ETTEPANEK

YVES BOT

esitatud 29. oktoobril 2009 [1]

1. Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa-Vahemere piirkonna lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Iisraeli Riigi vahel, [2] ning samuti Euroopa Vahemere piirkonna ajutist assotsiatsioonilepingut Euroopa Ühenduse ning Jordani Läänekalda ja Gaza sektori Palestiina omavalitsuse nimel toimiva Palestiina Vabastusorganisatsiooni (PVO) vahel kaubanduse ja koostöö kohta. [3]

2. Menetlus sai alguse sellest, et äriühing Brita GmbH [4] vaidlustas tollimaksud, mis Saksa toll talle kehtestas seoses selliste Jordani Läänekaldal valmistatud gaseerimismasinate impordiga, mille kohta Iisraeli toll on väljastanud kõnealuste toodete Iisraeli päritolu tõendava liikumissertifikaadi.

3. Finanzgericht Hamburg (Saksamaa) küsib Euroopa Kohtult, kas EÜ-Iisraeli lepingu alusel on Saksa toll seotud Iisraeli tolli teostatud kõnealuste toodete päritolu järelkontrolli tulemustega.

4. Samuti küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas Saksa toll oleks pidanud suunama Iisraeli tolliga tekkinud vaidluse lahendamise kõnealuse lepinguga asutatud tollikoostöökomiteele.

5. Lõpuks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul otsustada, kas sellistele kaupadele, mille puhul on kinnitatud nende Iisraeli päritolu, kuid mille puhul ilmneb, et need on pärit okupeeritud aladelt ning eelkõige Jordani Läänekaldalt, võib vahet tegemata kohaldada nii EÜ-Iisraeli lepingut kui ka EÜ-PVO lepingut.

6. Käesolevas ettepanekus teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et juhul, kui EÜ-Iisraeli lepingu osalisriikide tolliasutuste

1 – Algkeel: prantsuse.
2 – EÜT 2000, L 147, lk 3; ELT eriväljaanne 11/55, lk 167, edaspidi „EÜ-Iisraeli leping”.
3 – EÜT 1997, L 187, lk 3; ELT eriväljaanne 11/26, lk 122, edaspidi „EÜ-PVO leping”.
4 – Edaspidi „Brita”.

vahel tekib vaidlus kõnealuse lepingu territoriaalse kohaldamisala üle, siis ei ole impordiriigi toll seotud ekspordiriigi tolli teostatud järelkontrolli tulemustega.

7. Seejärel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et Saksa toll ei olnud kohustatud suunama Iisraeli tolliga tekkinud vaidlust tollikoostöökomiteele lahendamiseks.

8. Lõpuks esitan põhjused, miks minu arvates ei saa sellistele kaupadele, mille puhul Iisraeli toll on kinnitanud nende Iisraeli päritolu, kuid mille puhul ilmneb, et need on pärit okupeeritud aladelt ja täpsemalt Jordani Läänekaldalt, kohaldada ei EÜ-Iisraeli lepingu ega ka EÜ-PVO lepingu kohast sooduskohtlemist.

I. Õiguslik raamistik

A. *Ühenduse õigus*

9. Barcelonas 27. ja 28. novembril 1995 toimunud Euroopa–Vahemere piirkonna riikide ministrite konverents võimaldas realiseerida suunised, mis olid määratletud eelmistel Euroopa Ülemkogu kohtumistel, st luua partnerlus Vahemere piirkonna riikidega. Sel hetkel puudutas see kahtteist kolmandat riiki. Need olid Alžeeria Demokraatlik Rahvavabariik, Küprose Vabariik, Egiptuse Araabia Vabariik, Iisraeli Riik, Jordaania Hašimiidi Kuningriik, Liibanoni Vabariik, Malta Vabariik, Maroko Kuningriik, Süüria Araabia Vabariik, Tuneesia Vabariik, Türgi Vabariik ja Palestiina omavalitsus.

10. Kõnealune uus partnerlus koosneb kolmest valdkonnast. Poliitika ja julgeoleku valdkonna eesmärk on luua ühine rahu ja stabiilsuse piirkond. Teine valdkond – majandus ja rahandus – peab võimaldama luua ühise jõuka piirkonna. Kolmanda, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna ning üksikisiku tasandi partnerluse eesmärk on arendada inimressursse, edendada kultuuridevahelist mõistmist ning kodanikuühiskondadevahelisi vahetusi.

11. Seejärel sõlmitakse kahepoolsed lepingud ühelt poolt ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Vahemere piirkonna riikide

vahel. Kõnealused lepingud on ühesugused, sisaldades eespool nimetatud kolme valdkonda ning protokolli päritolustaatusega toodete määratluse ja halduskoostöö meetodite kohta; halduskoostöö meetodid puudutavad eelkõige toodete päritolu tõendavate sertifikaatide väljastamist ja järelkontrolli.

12. Niisiis allkirjastasid ühendus ja liikmesriigid Brüsselis 20. novembril 1995 EÜ-Iisraeli lepingu ja 24. veebruaril 1997 EÜ-PVO lepingu.

13. Kõnealused lepingud kiideti heaks vastavalt nõukogu ja komisjoni 19. aprilli 2000. aasta otsusega 2000/384/EÜ, ESTÜ [5] ja nõukogu 2. juuni 1997. aasta otsusega 97/430/EÜ. [6]

1. EÜ-Iisraeli leping

14. EÜ-Iisraeli leping jõustus 1. juunil 2000. Kõnealuse lepingu preambulist nähtub, et „ühendus, selle liikmesriigid ja Iisrael soovivad [omavahelisi ajaloolisi sidemeid] tugevdada ja seada sisse püsivad suhted, mis põhinevad vastastikkusel ja koostööl, ning edendada Iisraeli majanduse edasist integratsiooni Euroopa majandusse".

15. EÜ-Iisraeli lepingu preambulis tõdetakse ka, et lepinguosalised on sõlminud kõnealuse lepingu „arvestades tähtsust, mida [nad] omistavad majandusvabaduse põhimõttele ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetele, eelkõige inimõiguste ja demokraatia järgimisele, mis ongi assotsiatsiooni aluseks".

16. Kõnealuse lepingu artikli 7 kohaselt kohaldatakse EÜ-Iisraeli lepingu sätteid toodete suhtes, mis pärinevad ühendusest ja Iisraelist. Lepingu artikkel 8 sätestab, et „[ü]henduse ja Iisraeli vahel on keelatud impordi- ja eksporditollimaksud ja samaväärse toimega maksud. See keeld kehtib ka fiskaalsete tollimaksude suhtes".

17. EÜ-Iisraeli lepingu artikkel 67 sätestab, et asutatakse assotsiatsiooninõukogu, kes vaatab läbi kõik kõnealuse lepinguga seotud tähtsad küsimused ja kõik muud vastastikust huvi pakkuvad kahepoolsed või rahvusvahelised küsimused.

5 – EÜT L 147, lk 1; ELT eriväljaanne 11/33, lk 287.
6 – EÜT L 187, lk 1; ELT eriväljaanne 11/26, lk 122.

18. Kõnealuse lepingu artikli 75 lõike 1 kohaselt võib kumbki lepinguosaline suunata assotsiatsiooninõukogule vaidlused, mis on seotud EÜ-Iisraeli lepingu kohaldamise või tõlgendamisega.

19. Samuti nähtub kõnealuse lepingu artikli 79 lõikest 2, et kui üks lepinguosaline leiab, et teine ei ole täitnud kõnealuse lepingu järgset kohustust, võib ta võtta sobivaid meetmeid, kuid tingimusel, et enne nende võtmist esitab ta assotsiatsiooninõukogule kogu asjakohase teabe, mida on vaja olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida lepinguosalistele vastuvõetav lahendus.

20. EÜ-Iisraeli lepingu territoriaalne kohaldamisala on määratletud lepingu artiklis 83. Kõnealuse artikli kohaselt kohaldatakse lepingut nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Ühenduse ning Euroopa Söe- ja Teraseühenduse asutamislepingut nendes lepingutes sätestatud tingimustel, ning Iisrael Riigi territooriumi suhtes.

21. Kõnealuse lepingu protokolli nr 4 päritolustaatusega toodete määratluse ja halduskoostöö meetodite kohta artikli 2 lõike 2 punktide a ja b kohaselt käsitletakse Iisraelist pärinevate toodetena tooteid, mis on kõnealuse protokolli artikli 4 tähenduses täielikult Iisraelis saadud,[7] ning samuti tooteid, mis on Iisraelis saadud ja mis sisaldavad materjale, mis ei ole täielikult seal saadud, aga mis on Iisraelis kõnealuse protokolli artikli 5 tähenduses läbinud piisava töö või töötluse.

22. EÜ-Iisraeli lepingu protokoll nr 4 sätestab ka toodete päritolutõendiga seotud eeskirjad. Näiteks kõnealuse protokolli artikli 17 lõike 1 punkt a sätestab, et kõnealuse protokolli tähenduses päritolustaatusega toodete suhtes kohaldatakse EÜ-Iisraeli lepingut, kui esitatakse kaupade liikumissertifikaat EUR.1.[8] EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 18 lõike 1 alusel annab kõnealuse sertifikaadi välja ekspordiriigi toll eksportija või tema vastutusel tegutseva volitatud esindaja kirjaliku taotluse alusel.

23. Kõnealuse protokolli artikkel 32 näeb ette halduskoostöö Iisraeli Riigi ja asjaomase

7 – Kõnealuses artiklis 4 on loetletud tooted, mida käsitletakse täielikult ühenduses või Iisraelis saaduna. Need on näiteks nende territooriumide pinnasest või merepõhjast kaevandatud maavarad, seal koristatud taimsed saadused või seal sündinud ja kasvatatud elusloomad.

8 – Edaspidi „sertifikaat EUR.1".

liikmesriigi vahel. Seetõttu võib impordiriigi toll juhul, kui tal tekib kahtlus toodete päritolu suhtes, paluda sertifikaadi EUR.1 järelkontrolli. Impordiriigi toll tagastab sellisel juhul ekspordiriigi tollile asjaomased sertifikaadid ning põhjendab järelepärimise sisulisi või vormilisi põhjusi.

24. Kõnealuse protokolli artikli 32 lõige 3 sätestab, et kontrolli viib läbi ekspordiriigi toll. EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 32 lõige 6 näeb ette, et „[k]ui põhjendatud kahtluse korral 10 kuu jooksul vastust ei saada või kui vastus ei sisalda piisavalt teavet, et otsustada, kas asjakohane dokument on ehtne, või määrata toodete tegelik päritolu, keeldub järelepärimise teinud toll soodustuste andmisest, välja arvatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude korral".

25. Lõpuks sätestab kõnealuse protokolli artikli 33 esimene lõik, et „[a]rtikli 32 kohasest kontrollimisest tulenevad vaidlused, mida järelepärimise teinud toll ja kontrollimise eest vastutav toll ei suuda omavahel lahendada või mis tõstatavad käesoleva protokolli tõlgendamisega seotud küsimusi, suunatakse tollikoostöökomiteele".

26. Päritolureegli küsimus ja EÜ-Iisraeli lepingu territoriaalse kohaldamisala ulatus on juba aastaid olnud ühenduse ja Iisraeli Riigi vahelise vaidluse teema. Ühendus leiab, et toodetele, mis pärinevad Jordani Läänekalda okupeeritud aladelt ja Gaza sektorist, ei saa kohaldada EÜ-Iisraeli lepingus sätestatud sooduskohtlemist, Iisraeli Riik aga leiab, et saab küll.

27. Euroopa Ühenduste Komisjon väljendas juba 1997. aastal importijatele suunatud teadaandes [9] kahtlusi seoses Iisraelist pärit apelsinimahla ühendusse importimisel esitatud sertifikaatide EUR.1 kehtivusega ning samuti seoses Iisraeli Riigi ja ühenduse vahelise halduskoostöö puudulikkusega. Komisjoni arvates võisid need kahtlused seada küsimuse alla kõnealuste sertifikaatide kehtivuse.

28. Komisjon esitas 12. mai 1998. aasta teatises nõukogule ja Euroopa Parlamendile [10] aruande raskustest, mis olid ilmnenud, kohaldades EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4, mida kohaldati ajutiselt kuni lepingu ratifitseerimiseni ühenduse poolt.

9 – Komisjoni 8. novembri 1997. aasta teadaanne importijatele – Import Iisraelist ühendusse (EÜT C 338, lk 13).

10 – Implementation of the interim agreement on trade and trade-related matters between the European Community and Israël [SEC(1998) 695 (lõplik)].

29. Selles teatises märkis komisjon, et jätkuvalt on lepingu nõuetekohasele kohaldamisele kaks takistust. Kõnealused takistused olid seotud selliste kaupade ühendusse eksportimisega, mille puhul oli kinnitatud nende Iisraeli päritolu, kuid mis tegelikult olid toodetud okupeeritud aladel.

30. EL-i-Iisraeli assotsiatsiooninõukogu teisel istungil [11] komisjon „taunis jätkuvaid erimeelsusi [EÜ-Iisraeli lepingu] territoriaalse kohaldamisala tõlgendamise osas". Samuti rõhutas komisjon, et ta on õiguslikult kohustatud tagama kõnealuse lepingu rakendamise ning kaitsma Euroopa Liidu omavahendeid. [12] Seetõttu teatas komisjon uue teadaande avaldamisest. [13]

31. Kõnealuses teadaandes teavitab komisjon importijaid, et „kontrollmenetluse tulemused kinnitasid, et Iisrael väljastab päritolusertifikaate kaupadele, mis pärinevad piirkondadest, mis kuuluvad alates 1967. aastast Iisraeli valitsusalasse, aga ühenduse seisukoha järgi [EÜ-Iisraeli lepingu] raames sooduskorra alla ei kuulu". Komisjon märgib ka, et „ühenduse ettevõtjaid, kes esitavad päritolutõendeid kindlustamaks sooduskohtlemist kaupadele, mis pärinevad Iisraeli asundustest Jordani Läänekaldal, Gaza sektoris, Ida-Jeruusalemmas ja Golani kõrgendikul, teavitatakse sellest, et nad peavad kõik vajalikud ettevaatusabinõud kasutusele võtma ning et kaupade vabasse ringlusse viimisel võib tekkida tollivõlg".

2. EÜ-PVO leping

32. EÜ-PVO leping jõustus 1. juulil 1997. EÜ-PVO lepingu preambulis on märgitud, et lepinguosalised on sõlminud kõnealuse lepingu, „võttes arvesse tähtsust, mida lepinguosalised annavad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetele, eelkõige inimõiguste, demokraatlike põhimõtete ning poliitiliste ja majanduslike vabaduste järgimisele, mis on nendevaheliste suhete põhialus". Samuti on kõnealune leping sõlmitud „võttes arvesse lepinguosaliste vahelisi majandusliku ja sotsiaalse arengu erinevusi ning vajadust intensiivistada olemasolevaid jõupingutusi Jordani Läänekalda ja Gaza sektori majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamiseks".

33. EÜ-PVO lepingu artikli 1 lõike 2 alusel on kõnealuse lepingu eesmärk eelkõige kaasa aidata Jordani Läänekalda ja Gaza sektori

11 – Vt ELi-Iisraeli assotsiatsiooninõukogu 20. novembri 2001. aasta teise istungi protokolli kavand (kättesaadav Euroopa Liidu Nõukogu veebisaidil).

12 – Lk 4.

13 – Komisjoni 23. novembri 2001. aasta teadaanne importijatele – Import Iisraelist ühendusse (EÜT C 328, lk 6).

majanduslikule ja sotsiaalsele arengule ning toetada piirkondlikku koostööd, pidades silmas rahumeelse kooseksisteerimise tugevdamist ning majanduslikku ja poliitilist stabiilsust.

34. Kõnealuse lepingu artikkel 5 sätestab, et „[ü]henduse ning Jordani Läänekalda ja Gaza sektori kaubavahetuses ei võeta kasutusele uusi imporditollimakse ega muid samaväärse toimega makse". Kõnealuse lepingu artikkel 6 lisab, et „Jordani Läänekaldalt ja Gaza sektorist pärinevate toodete ühendusse importimisel ei pea maksma tollimakse ega muid samaväärse toimega makse ning nende suhtes ei kohaldata koguselisi piiranguid ega muid samaväärse toimega meetmeid".

35. Mõiste „päritolustaatusega toode" on määratletud EÜ-PVO lepingu protokollis nr 3 päritolustaatusega toodete mõiste määratluse ja halduskoostöö meetodite kohta. Kõnealuse protokolli artikli 2 lõike 2 punktides a ja b on sätestatud, et Jordani Läänekaldalt ja Gaza sektorist pärinevateks toodeteks loetakse täielikult Jordani Läänekaldal ja Gaza sektoris valmistatud tooted, [14] samuti seal valmistatud tooted, milleks on kasutatud täielikult seal valmistatud toodete asemel muid materjale, tingimusel et need on läbinud kõnealustel aladel piisava töö või töötluse.

36. Juhuks kui lepinguosaliste vahel tekib vaidlus seoses EÜ-PVO lepingu tõlgendamise või kohaldamisega, näeb kõnealuse lepingu artikkel 67 ette, et kumbki lepinguosaline võib suunata vaidluse lahendamiseks ühiskomiteele.

37. Lõpuks sätestab kõnealuse lepingu artikkel 73, et lepingut kohaldatakse Jordani Läänekalda ja Gaza sektori territooriumi suhtes.

B. *Iisraeli-Palestiina vahekokkulepe*

38. 1991. aastal algatatud Madridi protsessi eesmärk on saavutada püsiv rahu Lähis-Idas. Kõnealuse protsessi raames allkirjastasid Iisraeli Riik ja PVO 28. septembril 1995 Washingtonis Iisraeli-Palestiina vahekokkuleppe Jordani Läänekalda ja Gaza sektori kohta. [15] Kõnealune kokkulepe, mis preambuli kohaselt asendab kokkulepet Gaza sektori ja Jeeriko piirkonna kohta, [16] esialgset kokku-

14 – EÜ-PVO lepingu protokolli nr 3 artikli 4 alusel käsitletakse Jordani Läänekaldal ja Gaza sektoris täielikult valmistatud toodetena eelkõige nende pinnasest ja merepõhjast kaevandatud mineraalseid maavarasid, seal koristatud taimekasvatussaadusi ja seal sündinud ja kasvatatud elusloomi.

15 – Edaspidi „Iisraeli-Palestiina kokkulepe".

16 – Kairos 4. mail 1994 allkirjastatud kokkulepe.

lepet võimu ja kohustuste üleandmise kohta [17] ning protokolli võimu ja kohustuste hilisema üleandmise kohta, [18] seab eesmärgiks eelkõige „asutada […] Jordani Läänekalda ja Gaza sektori palestiinlastele valitud […] nõukogu ja täidesaatva organi juhataja, kelle abil saavutatakse [Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni] Julgeolekunõukogu resolutsioonidel 242 ja 338 põhinev lõplik lahendus". [19]

39. Samuti on kõnealuses preambulis märgitud, et valitud nõukogu ja täidesaatva organi juhataja valimised kujutavad endast „olulist ettevalmistavat vaheetappi Palestiina rahva seaduslike õiguste ja õigustatud nõudmiste täideviimisel ning moodustavad demokraatliku aluse Palestiina institutsioonide ülesehitamisele".

40. Selle eesmärgi saavutamiseks sätestab Iisraeli-Palestiina kokkulepe, et Iisraeli Riik annab nii sõjaväelise valitsuse kui ka tsiviiljuhtimise kohustused üle valitud nõukogule ning jätkab sellise võimu ja selliste kohustuste täitmist, mida ei ole üle antud. [20]

41. Ümberpaigutamise esimese etapi [21] järel loodi kolm tsooni. Need on tsoonid A, B ja C. Kuna piirkond, kust pärinevad põhikohtuasjas vaidluse all olevad tooted, asub tsoonis C, siis käsitlen ma ainult seda tsooni.

42. Kõnealuses tsoonis on Iisraeli Riigil endiselt ainupädevus julgeoleku valdkonnas.

43. Iisraeli-Palestiina kokkuleppe IX artikli lõike 5 punkti b alapunkti 1 alusel võib PVO pidada läbirääkimisi ja allkirjastada majanduslikke lepinguid riikide või rahvusvaheliste organisatsioonidega.

44. Lisaks sätestab kõnealuse kokkuleppe XI artikli lõike 2 punkt c, et „ümberpaigutamise esimeses etapis annab Iisrael tsoonis C nõukogule üle tsiviilvõimu ja -kohustused, mis ei ole seotud piirkonnaga, nagu on sõnastatud III lisas".

17 – Erezis 29. augustil 1994 allkirjastatud kokkulepe.

18 – Kairos 27. augustil 1995 allkirjastatud protokoll.

19 – Vt Iisraeli-Palestiina kokkuleppe preambul.

20 – Vt kõnealuse kokkuleppe artikli 1 lõige 1.

21 – Kõnealuse kokkuleppe X artikkel sätestab, et „Iisraeli sõjaliste üksuste ümberpaigutamise esimene etapp hõlmab Jordani Läänekalda asustatud alasid – asulad, linnad, külad, põgenikelaagrid ja külakesed – nagu need on loetletud [Iisraeli-Palestiina kokkuleppe] I lisas –, ning see lõpeb 22 päeva enne Palestiina valimisi". Nõukogu valimised toimusid 20. jaanuaril 1996 (vt Vahemere piirkonna ja Euroopa ja Araabia riikide koostöö uurimise Euroopa instituudi veebileht (http://www.medea.be) ning ÜRO veebileht (http://www.un.org)).

45. Kõnealuse kokkuleppe III lisa IV artikkel näeb ette tsooni C kuuluvate piirkondade erisätted.

46. Niisiis on kõnealuste piirkondadega seoses mainitud, et ümberpaigutamise esimeses etapis antakse võim ja kohustused, mis on seotud liites 1 loetletud valdkondadega, vastavalt kõnealuse liite sätetele üle valitud nõukogule, kes tagab nende täitmise.

47. Kõnealuse liite artikli 6 kohaselt kuuluvad kaubandus ja tööstus valitud nõukogu pädevusse antavate valdkondade hulka. Täpsustatakse, et kaubanduse ja tööstuse valdkonda kuuluvad muu hulgas ka import ja eksport. Kõnealuse valdkonna majanduslikud aspektid sisalduvad Iisraeli-Palestiina kokkuleppe V lisas.

48. Kõnealuse V lisa IX artikli (mis käsitleb tööstust) lõike 6 alusel on palestiinlastel õigus oma tööstustooteid piiranguteta välisturgudele eksportida Palestiina omavalitsuse väljastatud päritolusertifikaatide alusel.

II. Asjaolud ja menetlus põhikohtuasjas

49. Brita on Saksamaal asuv äriühing. Brita impordib vee gaseerimismasinaid, samuti tarvikuid ja joogisiirupeid, mille tootjaks on äriühing Soda-Club Ltd,[22] mille asukoht on Mishor Adumin Jordani Läänekaldal Jeruusalemmast ida pool.

50. Kõnealune piirkond, mille Iisrael 1967. aastal okupeeris, kuulub Iisraeli-Palestiina kokkuleppe alusel tsooni C.

51. Ajavahemikul 2002. aasta veebruarist juunini taotles Brita Soda-Clubi tarnitud kaupade lubamist vabasse ringlusse. Selleks esitas ta 62 tollideklaratsiooni, millel oli märgitud, et kõnealuste kaupade päritolumaa on Iisrael. Ka Soda-Clubi esitatud arvetele oli märgitud, et põhikohtuasja esemeks olevad tooted on Iisraeli päritolu.

52. Saksamaa tolliamet rahuldas esialgu Brita taotluse ning lubas kohaldada kõnealustele kaupadele tariifset soodustust vastavalt EÜ-Iisraeli lepingule. Samal ajal taotles tolliamet

22 – Edaspidi „Soda-Club".

kõnealuste toodete päritolutõendite järelkontrolli.

53. Kõnealune taotlus esitati vastavalt ministeeriumi 6. detsembri 2001. aasta korraldusele, mille kohaselt tuli kõikide Iisraelis väljastatud soodustustõendite suhtes kehtestada järelkontrolli nõue, kui asjaomaste kaubatarnete puhul oli põhjendatud kahtlus, et need võivad pärineda asundustest Iisraeli Riigi poolt okupeeritud Jordani Läänekaldal, Gaza sektoris, Ida-Jeruusalemmas või Golani kõrgendikul.

54. Järelkontrolli taotlus saadeti seejärel edasi Iisraeli tollile. Iisraeli toll vastas Saksa tollile, et „[nende] teostatud kontrollist nähtub, et asjaomased kaubad pärinevad Iisraeli tollipiirkonnast. Seega on kõnealused kaubad vastavalt [EÜ-Iisraeli lepingule] päritolustaatusega tooted ning nendele kohaldatakse sooduskohtlemist kõnealuse lepingu alusel".

55. Kuna Saksa toll leidis, et Iisraeli tolli antud teave ei olnud EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 32 lõike 6 tähenduses piisav, siis palus Saksa toll 6. veebruari 2003. aasta kirjaga Iisraeli tollilt täiendavat teavet selle kohta, kas soodustustõendites märgitud kaubad on toodetud Iisraeli asundustes Jordani Läänekaldal, Gaza sektoris, Ida-Jeruusalemmas või Golani kõrgendikul.

56. Sellele taotlusele Iisraeli toll ei vastanud. Seetõttu keeldus Hauptzollamt Hamburg-Hafen Britale adresseeritud 25. septembri 2003. aasta maksuteates imporditollimaksu kohta soodustuse andmisest põhjendusega, et ei ole võimalik selgelt kindlaks teha, kas imporditud kaupadele kohaldatakse EÜ-Iisraeli lepingut.

57. Niisiis nõuti tagantjärele sisse 19 155,46 euro suurune tollimaks. Brita esitas kõnealuse nõude peale vaide Hauptzollamt Hamburg-Hafenile. Kõnealune vaie jäeti 21. juuni 2006. aasta otsusega põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

58. Brita esitas 10. juulil 2006 kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Kuna kõnealusel kohtul oli kahtlusi EÜ-Iisraeli

lepingu tõlgendamise suhtes, siis otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust.

III. Eelotsuse küsimused

59. Euroopa Kohtule on esitatud järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas isegi juhul, kui Jordani Läänekaldalt pärineva kauba importija esitab üksnes formaalse Iisraeli päritolutunnistuse, tuleks talle soovitud sooduskohtlemist igal juhul võimaldada, arvestades, et sooduskohtlemine on Iisraeli Riigist või Jordani Läänekaldalt pärinevatele kaupadele ette nähtud kahes kõne alla tulevas lepingus – nimelt [EÜ-Iisraeli lepingus], nagu ka [EÜ-PVO lepingus]?

Juhul, kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt:

2. Kas liikmesriigi toll on importija suhtes, kes soovib ühenduse territooriumile imporditud kaubale sooduskohtlemise võimaldamist, [EÜ-Iisraeli lepingu] järgi seotud Iisraeli ametiasutuse väljastatud päritolutõendiga – ning [EÜ-Iisraeli lepingu] protokolli nr 4 artikli 32 kohast kontrollimenetlust ei ole alustatud – seni, kuni tolliasutusel pole kauba päritolustaatuses muud kahtlust kui see, et kaup pärineb piirkonnast, mis on kõigest Iisraeli kontrolli all – nimelt [Iisraeli-Palestiina kokkuleppe] järgi – ja kuni pole läbi viidud [EÜ-Iisraeli lepingu] protokolli nr 4 artiklis 33 sätestatud menetlust?

Juhul, kui teisele küsimusele tuleb vastata eitavalt:

3. Kas impordiriigi toll tohib siis, kui [EÜ-Iisraeli lepingu] protokolli nr 4 artikli 32 lõike 2 järgi esitatud kontrollitaotluse peale on Iisraeli ametiasutus kindlaks teinud üksnes selle, et kaubad on toodetud piirkonnas, mis asub Iisraeli tollipiirkonnas, ja on seega Iisraeli päritolu, ning kui Iisraeli ametiasutus ei ole vastanud impordiriigi tolliasutuse

seepeale esitatud taotlusele täpsemate selgituste saamiseks, juba sel põhjusel sooduskohtlemisest kohe keelduda, eelkõige sõltumata sellest, milline on kauba päritolu tegelikult?

Juhul, kui kolmandale küsimusele tuleb vastata eitavalt:

4. Kas toll võib sooduskohtlemisest [EÜ-Iisraeli lepingu] järgi ilma pikemata keelduda, kui – nagu vahepeal kindlaks on tehtud – kaup pärineb Jordani Läänekaldalt, või tuleks sooduskohtlemist EÜ-Iisraeli lepingu kohaselt ka sellise päritoluga kaupadele võimaldada, vähemalt seni, kuni [EÜ-Iisraeli lepingu] protokolli nr 4 artikli 33 järgi pole läbi viidud vaidluse lahendamise menetlust lepingu mõiste „Iisraeli Riigi territoorium" tõlgendamiseks?"

IV. Õiguslik analüüs

60. Kõigepealt soovin meenutada seoses Euroopa Kohtu pädevusega tõlgendada käesolevas kohtuasjas käsitletavaid assotsiatsioonilepinguid, et Euroopa Kohus on seoses lepinguga, millega loodi assotsiatsioon Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel,[23] 30. septembri 1987. aasta otsuses kohtuasjas Demirel[24] otsustanud, et nõukogu poolt vastavalt EÜ asutamislepingu artiklitele 228 ja 238[25] sõlmitud leping kujutab endast ühenduse puhul akti, mille on vastu võtnud üks ühenduse institutsioonidest EÜ asutamislepingu artikli 177 esimese lõigu punkti b[26] tähenduses, et sellise kokkulepe sätted moodustavad ühenduse õiguskorra lahutamatu osa ning et kõnealuse õiguskorra raames on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad kõnealuse lepingu tõlgendamist.[27]

61. Arvan, et eelotsuse küsimusi võib käsitleda järgmiselt.

62. Teise ja kolmanda eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 32 raames on impordiriigi toll seotud ekspordiriigi tolli teostatud päritolutõendi järelkontrolli tulemustega.

23 – Lepingule kirjutasid alla 12. septembril 1963 Ankaras ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus. Kõnealune leping sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 217, 29.12.1964, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10).

24 – 30. septembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 12/86: Demirel (EKL 1987, lk 3719).

25 – EÜ asutamislepingu artikkel 228 (muudetuna EÜ artikkel 300) ja EÜ asutamislepingu artikkel 238 (muudetuna EÜ artikkel 310).

26 – Nüüd EÜ artikli 234 esimese lõigu punkt b.

27 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Demirel (punkt 7). Vt ka 16. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-162/96: Racke (EKL 1998, lk I-3655, punkt 41).

63. Samuti soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas impordiriigi toll oleks pidanud suunama ekspordiriigi tolliga tekkinud vaidluse kõnealuse protokolli artikli 33 alusel lahendamiseks tollikoostöökomiteele enne, kui ta võtab ühepoolselt meetmeid.

64. Lõpuks palutakse esimese ja neljanda küsimusega Euroopa Kohtul otsustada, kas sellisele kaubale, mille Iisraeli päritolu on tõendanud Iisraeli toll ja mis on toodetud Jordani Läänekalda okupeeritud piirkonnas, võib vahet tegemata kohaldada sooduskohtlemist nii EÜ-Iisraeli lepingu alusel kui ka EÜ-PVO lepingu alusel.

A. *Küsimus, kas impordiriigi toll on seotud ekspordiriigi tolli teostatud järelkontrolli tulemustega*

65. Arvan, et kõigepealt on kasulik meenutada asjakohaseid EÜ-Iisraeli lepingu sätteid, mis käsitlevad toote päritolu kontrolli.

66. Sooduskohtlemise kohaldamiseks peab eksportija EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 17 alusel esitama sertifikaadi EUR.1. Kõnealuse sertifikaadi annab välja ekspordiriigi toll, kes peab võtma vajalikud meetmed, et kindlaks teha toodete päritolustaatus ja muude kõnealuse protokolli nõuete täitmine. [28]

67. Seejärel esitatakse kõnealune sertifikaat toote impordiriigi tollile. Kui impordiriigi tollil tekib põhjendatud kahtlus sertifikaadi EUR.1 ehtsuses, asjaomase toote päritolustaatuses või kõnealuse protokolli muude nõuete täitmises, siis kontrollitakse kõnealust sertifikaati tagantjärele. [29]

68. Sellisel juhul tagastab impordiriigi toll ekspordiriigi tollile kõnealuse sertifikaadi, põhjendades vajaduse korral kontrollimise sisulisi või vormilisi põhjusi. Ekspordiriigi toll teostab kontrolli ning teatab impordiriigi tollile kontrolli tulemustest hiljemalt 10 kuu jooksul. Ekspordiriigi toll peab teatama, kas dokumendid on ehtsad, kas asjaomast toodet

28 – EVL-i protokolli nr 4 artikli 18 lõiked 1 ja 6.
29 – Kõnealuse protokolli artikli 32 lõige 1.

võib käsitleda päritolustaatusega tootena ja kas see vastab kõnealuse protokolli muudele nõuetele. [30]

69. Kui põhjendatud kahtluse korral 10 kuu jooksul vastust ei saada või kui ekspordiriigi tolli vastus ei sisalda piisavalt teavet, et otsustada, kas asjakohane dokument on ehtne, või määrata toote tegelik päritolu, keeldub impordiriigi toll soodustuste andmisest. [31]

70. EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 32 kohane halduskoostöö on seega ette nähtud toote päritolu näitava teabe õigsuse kontrollimiseks. Järelkontrolli eesmärk võib näiteks olla teha kindlaks, et mujalt kui Iisraeli Riigist pärineva komponendi, mis kuulub selle toote koostisesse, millele anti sertifikaat EUR.1, väärtus ei ületa 10% toote tehasehinnast, [32] või see võib olla seotud toote läbitud töötluse kontrollimisega. [33]

71. Nüüd tuleb vaadelda küsimust, kas käesolevas kohtuasjas on impordiriigi toll seotud ekspordiriigi tolli teostatud toote päritolu järelkontrolli tulemusega.

72. Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus vastata selle küsimusele seoses muude ühenduse ja kolmandate riikide vaheliste lepingutega.

73. Otsuses kohtuasjas Les Rapides Savoyards jt, [34] mis käsitles seda, kuidas tõlgendada Euroopa Majandusühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist vabakaubanduslepingut, [35] mis sisaldab EÜ-Iisraeli lepingu protokolliga sarnast protokolli, otsustas Euroopa Kohus, et „kauba päritolu kindlaksmääramine […] tugineb vabakaubanduslepingu osalisriikide tolliasutuste pädevuse jaotusel, mille kohaselt ekspordiriigi toll määratleb päritolu ning korra toimimise kontroll tagatakse mõlema osalise haldusasutuste koostöö abil”. [36]

74. Euroopa Kohus sedastas lisaks, et kõnealune mehhanism saab toimida üksnes siis,

30 – Vt kõnealuse protokolli artikli 32 lõiked 2, 3 ja 5.
31 – Vt EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 32 lõige 6.
32 – Vt kõnealuse protokolli artikli 5 lõike 2 punkt a.
33 – Vt kõnealuse protokolli artikkel 6.

34 – 12. juuli 1984. aasta otsus kohtuasjas 218/83: Les Rapides Savoyard jt (EKL 1984, lk 3105).
35 – Brüsselis 22. juulil 1972 allkirjastatud leping, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2840/72 (EÜT L 300, lk 188; ELT eriväljaanne 11/11, lk 104).
36 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Les Rapides Savoyards jt, punkt 26.

kui impordiriigi toll tunnustab ekspordiriigi tolli poolt õiguspäraselt antud hinnanguid. [37]

75. Euroopa Kohtu hilisema otsuse kohaselt „ei või impordiriigi toll tunnistada ühepoolselt kehtetuks sertifikaati EUR.1, mille ekspordiriigi toll on õiguspäraselt välja andnud. Samuti on impordiriigi toll juhul, kui teostatakse tollivormistusjärgne kontroll, seotud selle kontrolli tulemustega". [38]

76. Assotsiatsioonilepingus üldiselt ja eelkõige EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artiklis 32 ette nähtud halduskoostöö kord põhineb seega lepingu osalisriikide tolliasutuste vastastikusel usaldusel ning väljastatud dokumentide vastastikusel tunnustamisel.

77. Kõnealune vastastikune tunnustamine ei ole siiski absoluutne. Euroopa Kohus on siiski teatavatel juhtudel nentinud, et impordiriigi toll ei ole seotud ekspordiriigi tolli teostatud järelkontrolli tulemustega.

78. Niisiis on Euroopa Kohus tunnistanud, et erijuhtudel, kui ekspordiriigi tolliasutused ei suuda kõnealuses protokollis sätestatud täiendavat kontrolli nõuetekohaselt teostada, võivad impordiriigi tolliasutused ise kontrollida sertifikaadi EUR.1 ehtsust ja õigsust, võttes arvesse teisi tõendeid kõnealuse kauba päritolu kohta. [39]

79. Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et juhul, kui on põhjendatud kahtlusi kaupade päritolu suhtes ja juhul, kui kümne kuu möödumisel kontrollimise taotlemisest ei ole ekspordiriigi tollilt vastust saadud või kui see vastus ei sisalda piisavalt teavet kaupade päritolu määramiseks, võib impordiriigi toll tunnistada kehtetuks ekspordiriigi tolli poolt välja antud sertifikaadid. [40]

80. Lisaks, juhul kui sooduskord ei ole loodud ühenduse ja kolmanda riigi vahelise vastasti-

37 – *Ibidem*, punkt 27.

38 – Vt 9. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-23/04–C-25/04: Sfakianakis (EKL 2006, lk I-1265, punkt 49).

39 – 7. detsembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-12/92: Huygen jt (EKL 1993, lk I-6381, punkt 27).

40 – Eespool viidatud kohtuotsus Sfakianakis, punkt 38.

kuste kohustuste aluseks oleva rahvusvahelise lepinguga, vaid ühenduse autonoomse meetmega, ei saa ekspordiriigi tolliasutuste ühenduse õiguse tõlgendus olla siduv ühendusele ja liikmesriikidele. Sellisel juhul prevaleerib komisjoni poolt uurimise käigus antud hinnang kaupade päritolule eksportivate kolmandate riikide tolliasutuste vastavate hinnangute ees. [41]

tolli tegevusetusega või ühenduse autonoomse meetmega.

83. See tuleneb eeldusest, et ekspordiriigi tolliasutustel on kõige paremad võimalused vahetult kontrollida päritolu määravaid asjaolusid. [44]

81. Samuti on Euroopa Kohus otsustanud seoses lepinguga, millega loodi assotsiatsioon Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, [42] et impordiriigi tollil on siiski võimalus tollimaksu tollivormistusjärgselt sisse nõuda, toetudes komisjoni poolt pärast importimist teostatud kontrolli tulemustele, ilma et ta oleks kohustatud kasutama kõnealuses lepingus sätestatud vaidluste lahendamise korda. [43]

84. Seega on impordiriigi toll põhimõtteliselt seotud ekspordiriigi tolli teostatud järelkontrolli tulemustega.

85. Arvan siiski, et käesolev kohtuasi erineb seni Euroopa Kohtu lahendatud juhtumitest.

82. See tähendab, et ekspordiriigi tolli otsuste tunnustamise kohustus ei kehti impordiriigi tollile ainult siis, kui tegemist on ekspordiriigi

86. Nimelt ei ole põhikohtuasjas tegemist sooduskohtlemise õiguse aluseks oleva toote päritolu kohta käivate andmete õigsuse kontrollimisega, kuna toote päritolu on teada ja seda ei ole vaidlustatud. Tegelikult on küsimus selles, kas kõnealune päritolu kuulub EÜ-Iisraeli lepingu kohaldamisalasse.

41 – Vt 14. mai 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-153/94 ja C-204/94: Faroe Seafood jt (EKL 1996, lk I-2465, punktid 24 ja 25).

42 – Vt käesoleva ettepaneku 23. joonealune märkus.

43 – Vt 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-251/00: Ilumitrónica (EKL 2002, lk I-10433, punkt 74).

44 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Les Rapides Savoyards jt, punkt 26.

87. Nagu ma mainisin, [45] käsitleti impordiriigi tolli ja ekspordiriigi tolli vahelist vaidlust juba EL-Iisraeli assotsiatsiooninõukogu teisel istungil, mis toimus 20. novembri 2001. Meenutagem, et assotsiatsiooninõukogu on EÜ-Iisraeli lepingu artikli 75 alusel pädev lahendama kõnealuse lepingu kohaldamise või tõlgendamisega seotud vaidlusi.

88. Kõnealusel istungil juhtis komisjon assotsiatsiooninõukogu liikmena [46] tähelepanu päritolureeglitega seotud erimeelsustele ning sellest tulenevatele raskustele EÜ-Iisraeli lepingu kohaldamisel ning teatas, et ta võtab asjakohased meetmed. Komisjon taunis jätkuvaid erimeelsusi kõnealuse lepingu territoriaalse kohaldamisala tõlgendamise osas ning teatas, et ta avaldab seetõttu Euroopa Ühenduste Teatajas uue teadaande importijatele, mis täpsustab 1997. aasta teadaannet ning asendab selle.

89. Ühenduse ja Iisraeli Riigi vaheline vaidlus ei ole tänaseni lahendust leidnud.

90. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on nüüd selle probleemiga silmitsi okupeeritud aladelt pärit tooteid importiva Saksa äriühingu ja Saksa tolli vahelise kohtuvaidluse raames. Seetõttu palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul kõnealune probleem lahendada.

91. Ühenduse ja Iisraeli Riigi vaheline vaidlus kestab juba aastaid ning seetõttu on majandustegevuses osalejad õiguslikult ebamäärases olukorras, kuna ei ole kindel, kas EÜ-Iisraeli lepingut kohaldatakse okupeeritud aladelt pärit toodete suhtes või mitte.

92. Juhul kui aga lubataks, et ühe lepinguosalise tolliasutused või lepinguosaliste kohtud tõlgendaksid ühepoolselt küsimust, kas kõnealust lepingut kohaldatakse okupeeritud aladelt pärit toodete suhtes, tooks see kahtlemata kaasa EÜ-Iisraeli lepingu erineva kohaldamise, kuid meenutagem, et kõnealune leping on ühenduse õiguskorra lahutamatu osa.

93. Konkreetselt oleks tagajärg see, et okupeeritud aladelt pärinevatele toodetele kohaldataks EÜ-Iisraeli lepingus sätestatud sooduskohtlemist juhul, kui neid eksporditakse ühte liikmesriiki, samade toodete teise

45 – Käesoleva ettepaneku punktid 26–31.
46 – Vt EÜ-Iisraeli lepingu artikkel 68.

liikmesriiki eksportimisel sooduskohtlemist aga ei kohaldataks.

94. Seetõttu arvan, et eeldus, mis puudutab ekspordiriigi tolli kontrolli asjaolude õigsuse üle, ei saa kehtida põhikohtuasjas arutusel olevaga sarnase juhtumi puhul, kuna ükski EÜ-Iisraeli lepingu osalistest ei ole pädevam tõlgendama ühepoolselt kõnealuse lepingu kohaldamisala.

95. Seetõttu ei näe ma põhjust, miks peaks Saksa toll olema seotud Iisraeli tolli teostatud järelkontrolli tulemustega.

96. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes olen arvamusel, et kuna EÜ-Iisraeli lepingu osalisriikide tolliasutuste vaheline vaidlus ei ole seotud mitte faktiliste asjaoludega, vaid kõnealuse lepingu territoriaalse kohaldamisalaga, ei ole impordiriigi toll seotud ekspordiriigi tolli poolt kõnealuse lepingu protokolli nr 4 artiklis 32 ette nähtud kontrollimenetluse raames teostatud järelkontrolli tulemustega.

B. *Kohustus pöörduda tollikoostöökomitee poole*

97. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Saksa tolliasutused oleksid pidanud enne tollimaksu tagantjärele sissenõudmise otsuse tegemist pöörduma tollikoostöökomitee poole vastavalt EÜ-Iisraeli lepingu protokolli nr 4 artikli 33 esimesele lõigule, mis sätestab, et järelkontrollist tulenevad või kõnealuse protokolli tõlgendamisega seotud vaidlused suunatakse tollikoostöökomiteele.

98. Küsimus on tegelikult selles, kas Saksa tollil oli õigus võtta ühepoolselt meede, st nõuda tollimaks tagantjärele sisse, ilma et ta oleks eelnevalt pöördunud toolikoostöökomitee poole.

99. Arvan, et kõnealuse protokolli artikli 33 esimeses lõigus ette nähtud menetlus ei ole sobiv EÜ-Iisraeli lepingu kohaldamisalaga seotud vaidluse lahendamiseks.

100. Kõnealune menetlus on ette nähtud juhuks, kui vaidlus tekib seoses kõnealuse lepingu protokolli nr 4 artiklis 32 sätestatud järelkontrolliga, mis võimaldab kontrollida toote päritolu näitava teabe õigsust. [47]

101. Kuid minu arvates ei puuduta impordiriigi tolli ja ekspordiriigi tolli vaheline vaidlus mitte põhikohtuasjas käsitletavate toodete päritolu määravaid asjaolusid, vaid kõnealuse lepingu kohaldamisala tõlgendamist.

102. Leian, et menetlus, mida põhikohtuasja sarnase juhtumi puhul tuleb rakendada ning mida ka rakendati, on EÜ-Iisraeli lepingu artikli 75 lõikes 1 ette nähtud menetlus.

103. Kõnealusest sättest nähtub, et „[k]umbki lepinguosaline võib suunata assotsiatsiooninõukogule vaidlused, mis on seotud käesoleva lepingu kohaldamise või tõlgendamisega." Meenutagem, et kõnealuse lepingu artikli 67 kohaselt on assotsiatsiooninõukogu ülesanne vaadata läbi kõnealuse lepinguga seotud tähtsad küsimused ja kõik muud vastastikust huvi pakkuvad kahepoolsed või rahvusvahelised küsimused.

104. Järeldan seetõttu eelnevast, et Saksa toll ei olnud kohustatud suunama Iisraeli tolliga tekkinud vaidlust tollikoostöökomiteele lahendamiseks.

C. *Võimalus toimida õiguslike kvalifikatsioonide kumulatsiooni korral*

105. Esimese ja neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas kaupadele, mille puhul on kinnitatud nende Iisraeli päritolu, kuid mille puhul ilmneb, et need pärinevad okupeeritud aladelt ja täpsemalt Jordani Läänekaldalt, võib vahet tegemata kohaldada sooduskohtlemist nii EÜ-Iisraeli lepingu alusel kui ka EÜ-PVO lepingu alusel.

106. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab nimelt, et lõppkokkuvõttes pole kuigi oluline teada, milline toll on pädev väljastama serti-

47 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 70.

fikaati EUR.1, ning et okupeeritud aladelt pärinevatele toodetele tuleb igal juhul sooduskohtlemist võimaldada, kuna sooduskohtlemise näevad ette nii EÜ-Iisraeli leping kui ka EÜ-PVO leping.

107. Ma ei jaga seda arvamust.

108. Meenutaksin esmalt, et EÜ-Iisraeli lepingu artikkel 83 sätestab, et „[seda] kohaldatakse […] Iisraeli Riigi territooriumi suhtes".

109. Iisraeli Riigi piirid on kindlaks määratud Palestiina jagamise plaaniga, mille töötas välja UNSCOP [48] ning mille ÜRO peaassamblee kiitis heaks 29. novembri 1947. aasta resolutsiooniga 181. Iisraeli Riigi ajutise valitsuse juht kuulutas 14. mail 1948 välja Iisraeli Riigi sünni just Palestiina jagamise plaanis kindlaks määratud piiride alusel. [49]

48 – ÜRO Palestiina Erikomitee (ingl. United Nations Special Committee On Palestine). Kõnealuse 11 riigist koosneva komitee asutas ÜRO peaassamblee 1947. aastal ning selle ülesanne oli leida lahendus Palestiina konfliktile ja eelkõige koostada jagamisplaan.

49 – Vt ÜRO veebisait (http://www.un.org) ja Iisraeli Riigi Välisministeeriumi veebisait (http://www.mfa.gov.il).

110. Lisaks on EÜ-Iisraeli lepingu preambulis märgitud järgmist:

„Arvestades tähtsust, mida lepinguosalised omistavad majandusvabaduse põhimõttele ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetele, eelkõige inimõiguste ja demokraatia järgimisele, mis ongi assotsiatsiooni aluseks".

111. ÜRO Julgeolekunõukogu 22. novembri 1967. aasta resolutsioonis 242, millele on viidatud EÜ-PVO lepingu preambulis, ongi nõutud, et Iisraeli väed lahkuksid okupeeritud aladelt, et lõpetataks igasugused sõjalised nõudmised ja sõjaseisukord ning et austataks piirkonna iga riigi suveräänsust, territoriaalset terviklikkust ning poliitilist iseseisvust. ÜRO Julgeolekunõukogu nõudis kõnealuse resolutsiooni kohaldamist 22. oktoobri 1973. aasta resolutsioonis 338.

112. Kõige eelneva põhjal leian, et Euroopa Kohus saab vaid sedastada, et Jordani Läänekalda ja Gaza sektori alad ei kuulu Iisraeli Riigi territooriumi hulka.

113. Lisan, et vastuseks Euroopa Parlamendi liikme Alain Lipietzi kirjalikule küsimusele P-2747/00 [50] seoses EÜ-Iisraeli lepingu territoriaalse kehtivusalaga vastas nõukogu, et „[mis] puudutab [kõnealuse lepingu] territoriaalset kehtivusala, siis hõlmab artikkel 83 ainult „Iisraeli Riigi territooriumi" [ning et] [m]õiste „Iisrael" hõlmab Iisraeli ümbritsevat territoriaalvett ja teatavatel tingimustel ka mõningaid merelaevu. [EÜ-Iisraeli leping] ei sisalda muid definitsioone. [Ühendus] on seisukohal, et [kõnealune] leping kehtib kooskõlas asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega üksnes Iisraeli Riigi territooriumi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides". [51]

114. Iisraeli-Palestiina kokkuleppe XI artikli lõike 1 alusel peavad nii Iisraeli Riik kui ka PVO Jordani Läänekallast ja Gaza sektorit ühtseks territoriaalüksuseks.

115. Eelnevat arvestades näib mulle keeruline väita, et Jordani Läänekaldalt ja üldisemalt okupeeritud aladelt pärit tootele saaks võimaldada sooduskohtlemist EÜ-Iisraeli lepingu alusel.

116. Muidugi ei tohiks Iisraeli Riigi ja PVO vahelised pingelised suhted kahjustada kõnealuste alade tootjaid ning takistada neil sooduskohtlemisest osa saada.

117. Ehkki lahendus, mida kaalus eelotsusetaotluse esitanud kohus, on igati pragmaatiline, ei ole see minu arvates vastuvõetav järgmistel põhjustel.

118. Esiteks on Euroopa Kohus otsustanud, et sooduskohtlemise süsteemi aluseks on põhimõte, mille kohaselt ühendus annab ühepoolselt tollisoodustusi teatavatest arenevatest riikidest pärit toodetele, selleks et lihtsustada kaubavahetust kõnealuste riikidega. Sooduskohtlemise kohaldamine on seega seotud kauba päritoluga ning kõnealuse päritolu kontroll on järelikult süsteemi oluline osa. [52]

119. Ekspordiriigi tolli väljastatud sertifikaat peab seega üheselt mõistetavalt tõendama, et asjaomane toode pärineb tõepoolest kindlast riigist, selleks et kõnealusele riigile kehtivat

50 – EÜT 2001, C 113 E, lk 163.
51 – Nõukogu vastuse punkt 2.
52 – Vt selle kohta 11. detsembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 827/79: Acampora (EKL 1980, lk 3731, punkt 5).

sooduskohtlemist saaks kohaldada kõnealuse toote suhtes.

120. Seetõttu ei saa minu arvates lubada seda, et EÜ-Iisraeli lepingus ette nähtud sooduskohtlemist kohaldatakse Jordani Läänekaldalt pärit tootele.

121. Lisaks arvan ma, et kuna aastaid pärast EÜ-Iisraeli lepingu sõlmimist ning pärast 1967. aastal aset leidnud okupeeritud alade annekteerimist on ühendus ikkagi sõlminud EÜ-PVO lepingu selleks, et anda tollisoodustust Jordani Läänekaldalt ja Gaza sektorist pärit toodetele, siis tähendab see, et ühenduse arvates ei saanud anda kõnealust soodustust neile toodetele EÜ-Iisraeli lepingu alusel.

122. Ka nõukogu Mašriki ja Magribi töörühma koostatud teatisest, mis määratleb Euroopa Liidu seisukoha seoses EL-i-Iisraeli assotsiatsiooninõukogu viienda kohtumisega, nähtub selgelt, et Iisraeli Riigi ja komisjoni vahel läbi räägitud tehnilise kokkuleppe kohaselt peavad Iisraeli tolliasutused märkima kõikidele Iisraelis väljastatud päritolusertifikaatidele tootmise koha selliste toodete puhul, millele kohaldatakse soodustollimakse ning mida eksporditakse Euroopa Liitu. Eesmärk on teha vahet Iisraelist pärit kaupade, millele kohaldatakse sooduskohtlemist EÜ-Iisraeli lepingu alusel, ja selliste kaupade vahel, mis on pärit okupeeritud aladelt ning millele sooduskohtlemist kõnealuse lepingu alusel ei kohaldata. [53]

123. Lisaks on ilmne, et EÜ-PVO lepingu sõlmimisega soovis ühendus arendada kaubavahetust Jordani Läänekaldaga ja Gaza sektoriga. Kõnealuse lepingu artiklist 1 nähtub, et lepingu eesmärk on eelkõige kaasa aidata Jordani Läänekalda ja Gaza sektori majanduslikule ja sotsiaalsele arengule ning toetada piirkondlikku koostööd, pidades silmas rahumeelse kooseksisteerimise tugevdamist ning majanduslikku ja poliitilist stabiilsust.

124. Komisjon on meenutanud oma 12. mai 1998. aasta teatises, [54] et Jordani Läänekalda ja Gaza sektori suhtes sooduskohtlemise kehtestamise eesmärk oli kaotada see anomaalia, et kõnealuste alade naaberriikidele juba kohaldati sooduskohtlemist, kuid Jordani Läänekalda ja Gaza sektori suhtes mitte. [55]

53 – Vt nõukogu 3. detsembri 2004. aasta teatis 15638/04, punkt 40.

54 – Vt käesoleva ettepaneku 10. joonealune märkus.

55 – Teatise lk 9.

125. Aastal 2007 olid Jordani Läänekallas ja Gaza sektor alles 168. kohal Euroopa Liitu importivate kaubanduspartnerite liigituses. [56] EÜ-PVO lepingu eesmärk on just nimelt edendada kaubavahetust kõnealuste alade ja Euroopa Liidu vahel. Kui otsustataks, et kõnealustelt aladelt pärit toodete suhtes saab kohaldada sooduskohtlemist EÜ-Iisraeli lepingu alusel ning seega loetaks kõnealused tooted Iisraelist pärinevateks, kaotaks EÜ-PVO leping selle tagajärjel osa oma kasulikust mõjust.

126. Lõpuks leiab Brita, et Palestiina tolliasutused ei oleks mingil juhul saanud väljastada kõnealustele Jordani Läänekaldalt pärit toodetele sertifikaate EUR.1. Okupeeritud aladel valitsevat olukorda arvestades on tõsi, et kõnealuste alade eksportijatele võib tunduda keeruline taotleda nimetatud sertifikaatide väljastamist Jordani Läänekalda ja Gaza sektori tollilt. Seega võiks ju nentida, nii nagu paistab arvavat eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Iisraeli toll väljastab kõnealused sertifikaadid ning kõnealustelt aladelt pärit toodete eksportijatele kohaldatakse sooduskohtlemist EÜ-PVO lepingu alusel.

127. Kuid EÜ-PVO lepingu protokolli nr 3 artikli 16 lõike 4 kohaselt annab sertifikaadi EUR.1 välja Jordani Läänekalda ja Gaza sektori toll.

128. Lisaks nähtub Iisraeli-Palestiina kokkuleppe V lisast, mis käsitleb osapooltevahelisi majandussuhteid, et Palestiina ametiasutusi ei ole täielikult ilma jäetud kaubandusega ja tollivaldkonnaga seotud võimust ja kohustustest. [57]

129. Kõnealuse V lisa VIII artikli lõike 11 ja IX artikli lõike 6 kohaselt peab palestiinlastel olema õigus eksportida oma põllumajandus- ja tööstustooteid igasuguste piiranguteta selliste päritolusertifikaatide alusel, *mille on väljastanud Palestiina ametiasutused*. [58]

130. Seega on täiesti olemas pädevad ametiasutused, kelle ülesanne on väljastada sertifikaate EUR.1 Jordani Läänekaldalt ja Gaza sektorist pärinevatele toodetele. Tundub isegi, et majandustegevuses osaleja saab kõne-

56 – Vt komisjoni veebisait (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113 382.pdf).

57 – Vt kõnealuse lisa artikkel 3.

58 – Kohtujuristi kursiiv. Meenutagem, et kõnealuseid artikleid kohaldatakse tsooni C kuuluvate piirkondade suhtes Iisraeli-Palestiina kokkuleppe XI artikli lõike 2 punkti c alusel, mis viitab kõnealuse kokkuleppe III lisale. Kuid vastavalt III lisa I liite artiklile 6 sisalduvad tsooni C kuuluvate piirkondade kaubanduse ja tööstuse valdkonna majanduslikud aspektid Iisraeli-Palestiina kokkuleppe V lisas.

aluseid sertifikaate taotleda Palestiina kaubanduskojalt. [59]

131. Arvan, et järelikult on sooduskohtlemise kohaldamine EÜ-PVO lepingu alusel võimalik üksnes juhul, kui kauba päritolu tõendavad sertifikaadid EUR.1 on väljastanud Palestiina tolliasutused. Ei oleks õige kohaldada sooduskohtlemist kõnealuse lepingu alusel toote puhul, millele on sertifikaadi EUR.1 väljastanud muu kui Palestiina ametiasutus.

132. Pealegi arvan, et eelnevat analüüsi kinnitab 5. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas Anastasiou jt, [60] milles Euroopa Kohtul oli lahendada juhtum, mis minu arvates sarnaneb põhikohtuasjas käsitletavaga.

133. Kõnealuses kohtuasjas, mis puudutas 19. detsembri 1972. aasta lepingut, millega luuakse Euroopa Majandusühenduse ja Küprose Vabariigi vaheline assotsiatsioon [61] ning milles sätestatud kauba päritolu tõendamise kord on sarnane EÜ-Iisraeli lepingus ja EÜ-PVO lepingus sätestatuga, pidi Euroopa Kohus tegema otsuse ühelt poolt selle kohta, kas EMÜ-Küprose lepinguga on vastuolus see, et impordiriigi toll võtab vastu sertifikaadid EUR.1, mille on väljastanud muud kui Küprose Vabariigi pädevad ametiasutused, või lepingust vastupidi tuleneb sellise vastuvõtmise kohustus, ning teiselt poolt selle kohta, kas vastus küsimusele oleks erinev juhul, kui teatavad Küprose Vabariigi eriolukorraga seotud asjaolud loetaks olemasolevaks.

134. Olukord oli järgmine. Küprose põhjaosas asuvad tsitrusviljade kasvatajad ja eksportijad eksportisid oma tooteid Ühendkuningriiki. Kõnealustele toodetele lisatud sertifikaadid EUR.1 oli välja andnud muu kui Küprose Vabariigi ametiasutus.

135. Euroopa Kohus otsustas, et „[e]hkki on tõsi, et Türgi armee 1974. aasta interventsioonist tingitud Küprose territooriumi jaotus *de facto* alaks, kus jätkuvalt kehtib Küprose Vabariigi ametivõimude täielik pädevus, ning alaks, kus see *de facto* ei kehti, tekitab probleeme, mida on keeruline lahendada [EMÜ-Küprose] lepingu kogu Küprose territooriumile kohaldamise raames, ei tähenda

59 – Vt komisjoni märkuste punkt 17.

60 – 5. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-432/92: Anastasiou jt (EKL 1994, lk I-3087).

61 – Leping, mis on lisatud nõukogu 14. mai 1973. aasta määrusele (EMÜ) nr 1246/73 (EÜT L 133, lk 1), edaspidi „EMÜ-Küprose leping".

see ometigi, et tuleb kõrvale kalduda [1977. aasta] protokolli [päritolustaatusega toodete määratluse ja halduskoostöö meetodite kohta][[62]] selgetest, täpsetest ja tingimusteta sätetest". [63]

136. Euroopa Kohus jätkab nendinguga, et „[s]ee, et impordiriigi toll võtab sertifikaadid vastu, näitab, et ta usaldab täielikult toodete päritolu kontrolli süsteemi sellisena, nagu seda rakendavad ekspordiriigi pädevad asutused. See näitab ka seda, et impordiriik on kindel, et järelkontroll, konsultatsioonid ja toodete päritolu või pettustega seotud võimalike vaidluste lahendamine toimivad tõhusalt tänu asjaomaste haldusasutuste koostööle". [64]

137. Euroopa Kohtu arvates on kõnealune koostöö „võimatu sellise üksuse ametivõimudega nagu Küprose põhjaosas asuv üksus, mida ei ole tunnustanud ühendus ega liikmesriigid, kes ei tunnusta muud Küprose riiki kui Küprose Vabariik". [65] Euroopa Kohus on ka arvamusel, et „selliste päritolusertifikaatide vastuvõtmine, mida ei ole väljastanud Küprose Vabariik, tähendaks kontrolli- ja koostöövõimaluse puudumise tõttu 1977. aasta protokolliga sätestatud süsteemi mõtte ja eesmärgi eitamist". [66]

138. Eespool viidatud otsuses Anastasiou jt Euroopa Kohtu esitatud analüüsi põhjal on selge, et muude kui assotsiatsioonilepingus sõnaselgelt nimetatud ametiasutuste väljastatud sertifikaatide kehtivust ei saa tunnustada. Ehkki on tõsi, et sellistes piirkondades nagu Küprose põhjaosa või Jordani Läänekallas ja Gaza sektor valitsev keeruline olukord võiks rääkida sellise lahenduse kasuks, nagu on välja pakkunud eelotsusetaotluse esitanud kohus, arvan ma siiski, et sellise otsuse tegemine tähendaks lõppkokkuvõttes kõikide nende pingutuste nullistamist, mis on tehtud selleks, et rajada liikmesriikide ja Jordani Läänekalda ja Gaza sektori tolliasutuste vaheline halduskoostöö süsteem ning edendada kaubavahetust kõnealuste aladega.

139. Seetõttu olen ma kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes arvamusel, et sellistele kaupadele, mille puhul Iisraeli toll on kinnitanud nende Iisraeli päritolu, kuid mille puhul ilmneb, et need on pärit okupeeritud aladelt ja täpsemalt Jordani Läänekaldalt, ei saa kohaldada ei EÜ-Iisraeli lepingu ega ka EÜ-PVO lepingu kohast sooduskohtlemist.

62 – Protokoll, mis on lisatud EMÜ-Küprose lepingu protokollile, mis omakorda on lisatud nõukogu 20. detsembri 1977. aasta määrusele (EÜ) nr 2907/77 (EÜT L 339, lk 1).

63 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Anastasiou jt, punkt 37.

64 – *Ibidem,* punkt 39.

65 – *Ibidem*, punkt 40.

66 – *Ibidem,* punkt 41.

V. Ettepanek

140. Eespool esitatut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Finanzgericht Hamburgile järgmiselt:

1. Impordiriigi toll ei ole seotud ekspordiriigi tolli poolt Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Iisraeli Riigi vahel, protokolli nr 4 artiklis 32 ette nähtud kontrollimenetluse raames teostatud järelkontrolli tulemustega juhul, kui kõnealuse lepingu osalisriikide tolliasutuste vaheline vaidlus on seotud kõnealuse lepingu territoriaalse kohaldamisalaga.

2. Saksa toll ei olnud ka kohustatud suunama Iisraeli tolliga tekkinud vaidlust tollikoostöökomiteele lahendamiseks.

3. Kaupadele, mille puhul Iisraeli toll on kinnitanud nende Iisraeli päritolu, kuid mille puhul ilmneb, et need on pärit okupeeritud aladelt ja täpsemalt Jordani Läänekaldalt, ei saa kohaldada ei Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Iisraeli Riigi vahel, ega ka Euroopa Vahemere piirkonna ajutise

assotsiatsioonilepingu Euroopa Ühenduse ning Jordani Läänekalda ja Gaza sektori Palestiina omavalitsuse nimel toimiva Palestiina Vabastusorganisatsiooni (PVO) vahel kaubanduse ja koostöö kohta kohast sooduskohtlemist.